

POSTGRADUAAT BUILDING BEYOND BORDERS

“HOE KAN JE DUURZAAM BOUWEN MET ALTERNATIEVE MATERIALEN?”

In september 2018 startte de faculteit Architectuur en kunst met een wel heel bijzonder postgraduaat. *Building Beyond Borders* wil professionele architecten, ontwerpers en bouwprofessionals uit binnen- en buitenland kennis en vaardigheden bijbrengen om te ontwerpen en bouwen met een lagere milieu-impact en met een verhoogd comfort, via een alternatief ontwerpproces en met niet-traditionele bouwmaterialen. Dit academiejaar ontwerpen én bouwen ze een vrouwenhuis in het Marokkaanse Ouled-Merzoug.

ERVARING IN BOUWEN IN ONTWIKKELINGSLANDEN

Op vlak van bouwen in ontwikkelingslanden is de faculteit Architectuur niet aan haar proefstuk toe.

PEGGY WINKELS: “Met Studio Tanzania en Studio Vietnam bouwden we de voorbije jaren inderdaad al

veel ervaring op rond ontwerpen in landen in ontwikkeling. Zo’n projecten zijn uitermate boeiend en inspirerend, want alles is anders: de lokale context, het klimaat, de culturele identiteit, de bouwtradities en de behoeften van de lokale bevolking. Dat maakt de ervaring natuurlijk net boeiend en

verrijkend. Door ondergedompeld te worden in een onbekende setting ga je vanzelf immers je creativiteit, je analytisch vermogen én je sociale skills sterker moeten ontwikkelen.”

BART JANSSENS: “Met dit postgraduaat gaan we daar nog een stap verder in. We maken niet zomaar een

vrijblijvend ontwerp voor een lokaal relevant bouwproject. Onze studenten moeten het – samen met lokale actoren – ook effectief gaan bouwen.”

Was dat een logische volgende stap?

ELKE KNAPEN: “Als we onze

legitimiteit rond ontwerpen in landen in ontwikkeling kracht willen bijzetten, dan moeten we nog een stap verder gaan en ook iets tastbaars achterlaten. Effectief een gebouw neerzetten, met lokale bouwprofessionals in interactie treden en de bouwwerkzaamheden ter plaatse opvolgen.”

PEGGY WINKELS: “Daarnaast merken we dat studenten steeds meer vragende partij zijn om met alternatieve, niet-traditionele bouwmaterialen te leren werken. In een Belgische context is het heel moeilijk om dat te realiseren.

Met Building Beyond Borders kan dat wel.”

NICOLAS COECKELBERGHS: “Het hands-on experimenteren met andere materialen vormt een belangrijk onderdeel van het postgraduaat. We kijken nadrukkelijk naar de kennis en vaardigheden die in het Zuiden aanwezig zijn en bedenken manieren om die traditionele, ambachtelijke technieken zo innovatief mogelijk in te zetten.”

ACADEMISCHE ONDERBOUW

Wat is de belangrijkste doelstelling

van Building Beyond Borders?

BART JANSSENS: “Wij willen professionele architecten, ontwerpers en bouwprofessionals in een andere context ervaring laten opdoen met alternatieve materialen om hen zo kennis en vaardigheden bij te brengen om te ontwerpen en bouwen met een lagere milieu-impact en een verhoogd comfort. Het postgraduaat is gegroeid uit Studio Bouwkunde. **IELKE KNAPEN:** “We willen met ons gebouw bovendien iets tastbaars achterlaten dat de lokale

gemeenschap en bouwmarkt kan inspireren. Wanneer het vrouwenhuis klaar is, maken we daarmee heel zichtbaar op welke manier je met lokale, traditionele bouwmaterialen toch innovatieve gebouwen kan neerzetten die aan hedendaagse comforteisen beantwoorden en esthetisch interessant zijn.”

BART JANSSENS: “Eigenlijk willen we de komende jaren graag meerdere demonstratieprojecten opzetten rond alternatieve bouwmaterialen en constructiemethodes. Het Zuiden heeft een rijke traditie op dat vlak, maar veel methodes en materialen zijn wat in de vergetelheid geraakt. In veel landen en regio’s in ontwikkeling gebruikt men vandaag liever westerse materialen en gebouwonwerpen. Jammer, want dat is niet duurzaam natuurlijk: de ecologische voetafdruk van gebouwen is op die manier bijzonder hoog, de ontwerpen zijn totaal niet afgestemd op lokale socio-culturele aspecten en noden, en bovendien is de bouwkost hoog.”

VROUWENHUIS IN MAROKKO

Hoe zijn jullie in Marokko terechtgekomen?

NICOLAS COECKELBERGHS: “Naast docent aan UHasselt ben ik ook architect bij het Brusselse architectenkantoor BC architects & studies. Wij hebben de voorbije acht jaar heel wat bouwprojecten opgezet in landen in ontwikkeling: van Burundi

en Ethiopië tot Nigeria. In Ouled-Merzoug hadden we voor de organisatie Good Planet al een schooltje gebouwd, en de interactie met de lokale gemeenschap was bijzonder hartelijk. Toen we hoorden dat diezelfde gemeenschap ook een vrouwenhuis wou bouwen om de lokale vrouwen een ontmoetingsplek te geven, leek dat project ons ideaal voor dit postgraduaat. We wisten dat het draagvlak ter plaatse zeer groot was, en dat onze studenten immens veel van hen konden leren."

Een vrouwenhuis is voor de meeste Belgische studenten een onbekend concept. Hoe zijn de studenten aan hun ontwerpproces begonnen?

BART JANSSENS: "Onze deelnemersgroep is bijzonder internationaal. De helft komt uit het buitenland: uit Engeland, Frankrijk, Nederland, Italië en Ethiopië. Maar ook zij moesten zich uiteraard verdiepen in het concept van een vrouwenhuis."

PEGGY WINKELS: "Binnen de Marokkaanse gemeenschap zijn zo'n vrouwenhuizen ook in België geen onbekend begrip. In de eerste fase zijn studenten met Brusselse moslima's gaan praten. In november trokken we dan voor het eerst naar Ouled-Merzoug. Ter plaatse verbleven onze studenten een week lang bij lokale families. Ze praatten niet alleen met de vrouwen, maar ervoerden aan den lijve hoe het leven in zo'n

Marokkaanse plattelandsgemeenschap verloopt. Waar is er nood aan? En met welke socio-culturele, klimatologische en omgevingsfactoren moeten we rekening houden bij het ontwerp? Op basis van die input hebben ze dan een eerste ontwerp gemaakt."

Hoe waren de reacties van de lokale vrouwen op dat eerste ontwerp?

NICOLAS COECKELBERGHS: "Zij kijken enorm uit naar die nieuwe ontmoetingsplek die speciaal voor hen gecreëerd wordt, en ze hebben veel vertrouwen in wat wij doen. Hun reacties waren dan ook bijzonder lovend. Al vonden ze een aantal voorstellen –

zoals de composttoiletten - wel wat te experimenteel."

Wat deden jullie met de feedback?

BART JANSSENS: "Daar hielden we uiteraard rekening mee. In consensus beslisten we een of twee ontwerpvoorstellen te gebruiken als basis, om daarin dan de beste ideeën uit de andere projectvoorstellen te implementeren. Intussen zorgden wij – via hoorcolleges, ontwerpstudio's en workshops - voor een stevige academische onderbouw rond bioklimatische ontwerpprincipes, alternatieve bouwmaterialen, architecturale identiteit en bouwen in een andere socio-culturele setting."

ELKE KNAPEN: "We organiseerden

ook hands-on experimenten rond het bouwen met aarde. Op onze faculteit is er een doctoraatsstudent die daar – in onze Vlaamse context – op focust. Hij deelde zijn inzichten met onze studenten."

REAL LIFE BOUWERVARING

Binnenkort gaan jullie dat ontwerp ook effectief bouwen?

ELKE KNAPEN: "Van april tot augustus trekken onze studenten afwisselend – ieder voor minimum twee maanden – naar Marokko om de werf te gaan begeleiden. Iedere student heeft zijn eigen takenpakket. En dat is bijzonder uitgebreid: van het managen van de werf en het bijhouden van de

Steun Building Beyond Borders

Geloof u sterk in de meerwaarde van dit project? Doneer via het Universiteitsfonds en sponsor een studiebeurs of draag bij aan het bouwbudget.

Building Beyond Borders biedt ook deelnemers uit ontwikkelingslanden – via een studiebeurs – de kans om zich te verdiepen in duurzaam bouwen met alternatieve bouwmaterialen. Met uw donatie kan het Universiteitsfonds talentvolle professionals uit groei landen een extra duw in die richting geven. Voor elke donatie van 1.000 euro kan 1 deelnemer 1 maand van het jaarprogramma volgen.

Projecten binnen dit postgraduaat groeien vanuit de lokale gemeenschap – en niet vanuit de overheid of een investeerder. Elke bijdrage aan het bouwbudget telt. Voor elke 325 euro kunnen we één vierkante meter van het vrouwenhuis (120 vierkante meter) bouwen.

Meer lezen? Surf naar www.uhasselt.be/universiteitsfonds

boekhouding tot het afspraken maken met lokale aannemers."

Wanneer zijn jullie tevreden?

PEGGY WINKELS: "Als onze studenten tevreden zijn over de

BART JANSSENS: "Absoluut, de volgende halte wordt Oeganda. Daar zijn we een mooie samenwerking aan het uitbouwen met lokale academische architectuur opleidingen.

“

Voor ons nieuwe project gaan we naar Oeganda, waar we een school zullen bouwen
- Peggy -

nieuwe inzichten en skills die ze geleerd hebben. Als ons gebouw met open armen ontvangen wordt door de lokale gemeenschap en ook na een aantal jaren gebruik nog prima functioneert. Maar op termijn zijn we pas tevreden als wij effectief de beste worden in het bouwen met alternatieve materialen. Als wij onszelf als internationaal kenniscentrum op de kaart kunnen zetten, en we die expertise ook kunnen blijven inzetten om meerwaarde te creëren."

VOLGENDE HALTE: OEGANDA

Komt er een volgende editie van het postgraduaat?

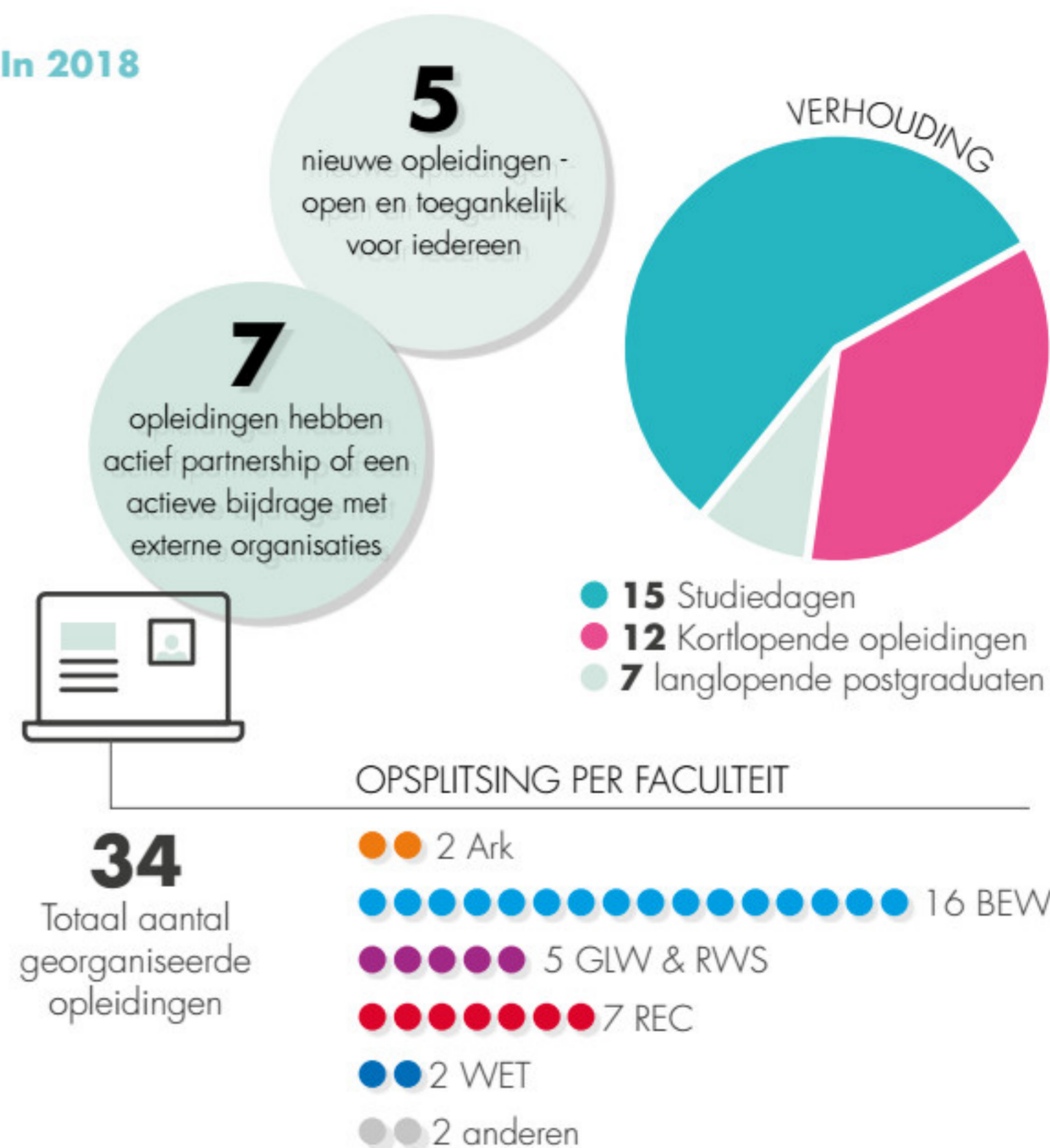
ELKE KNAPEN: "Op termijn willen we graag een aantal jaren in een gelijkaardige context blijven, zodat we daarin niet alleen expertise kunnen opbouwen, maar ook een sterk lokaal netwerk. Ook dat is belangrijk om onze projecten meer slagkracht te geven."

PEGGY WINKELS: "Oeganda wordt wel een uitdaging, want daar gaan we een schoolje optimaliseren en uitbreiden in een gemeenschap waar geen elektriciteit en stromend water voorhanden is. Dáár zullen onze studenten echt outside-the-box leren denken."

School of Expert Education UHasselt

Onze onderzoeksresultaten kunnen het verschil maken. Ze zijn relevant tot ver buiten de universiteitsgrenzen. Daarom vertalen we via UHasselt SEE graag interessante nieuwe inzichten in studiedagen, opleidingsprogramma's en postgraduatoren voor professionals.

In 2018

Benieuwd naar ons aanbod voor professionals?
Surf naar www.uhasselt.be/see